

Terugkoppeling reacties uitvraag impact Covid-19 op de bouw

Stand van zaken 25 maart 2020

Doelstelling en werkwijze inventarisatie Covid-19 impact

Op maandag 23 maart is een eerste uitvraag gedaan over de impact van Covid-19 en de maatregelen om verspreiding tegen te gaan op de bouw. Deze uitvraag is breed uitgezet onder koepels in de bouw, installatie, woningcorporaties, netbeheerders, drinkwatervoorziening, gemeenten, provincies, waterschappen en andere partijen. De resultaten van deze inventarisatie dienen om de belangrijkste knelpunten in de bouw boven tafel te krijgen, zodat op basis hiervan nagedacht en gesproken kan worden over zinvolle oplossingen om de impact waar mogelijk zoveel mogelijk te beperken.

In reactie op de uitvraag zijn meer dan 20 uitgebreide reacties ontvangen¹, waarvoor we iedereen die hier aan heeft meegewerkt graag via deze weg willen bedanken. Dit document bevat de belangrijkste conclusies van de reacties, geïnclassificeerd per thema. De thema's zijn: planvorming en continuïteit, personeel, financieel-economische impact, bouwplaats en werkplek, het noodmaatregelenpakket en overige opmerkingen. Hiervoor zijn alle tijdig ontvangen reacties gelezen en geanalyseerd. Volgende week maandag zal een gelijksoortige uitvraag volgen, zodat we de resultaten kunnen blijven updaten naar de meest recente stand van zaken².

Resultaten

Planvorming/continuïteit

Kern: Bouwwerkzaamheden gaan door, in enkele gevallen is er sprake van vertraging. Werkzaamheden 'achter de voordeur' vinden moeilijker doorgang. Net zoals Participatietrajecten.

- Gemeenten en andere medeoverheden geven aan dat de meeste bouwplannen voorsnog doorlopen wat betreft bouwvragen, vergunningverlening en planvorming. Ook het Rijksvastgoedbedrijf geeft aan dat er nog geen signalen zijn dat werkzaamheden of aanbestedingen stilvallen. Er zijn signalen van marktpartijen dat werkzaamheden en aanbestedingen bij (kleinere) gemeenten wel stilvallen.
- Gemeenten en medeoverheden geven aan dat zij moeite hebben bij het organiseren van participatie en werken daarvoor hard aan een oplossing.
- Over de doorgang van lopende bouwvragen is het algemene beeld dat werkzaamheden grotendeels doorgaan, maar regelmatig wel vertraging oplopen, o.a. door afwezig personeel of (internationale) leveringsproblemen van materiaal.
- Veel partijen geven aan dat werkzaamheden achter de voordeur moeilijker doorgang vinden. In het onderhoud loopt een aanzienlijk deel van de werkzaamheden terug o.a. door het schrappen van dagelijks onderhoud door woningcorporaties, binnenwerk gemeenten, politie, ziekenhuizen en zorginstellingen.
- Netbeheerders en waterbedrijven bekijken kritisch welke werkzaamheden door kunnen gaan en voeren veelal alleen essentiële werkzaamheden uit.
- Particuliere klanten laten vakmensen vaak niet toe achter voordeur en/of trekken opdracht in. Dezelfde problematiek ervaren de leden van AEDS bij hun bewoners.

---

¹ De volgende partijen hebben gereageerd op de uitvraag:

Gemeente Groningen, Gemeente Tilburg, Gemeente Goirle, Gemeente Maastricht, Gemeente Den Haag, Gemeente Schiedam, Gemeente Katwijk, Gemeente Berkeland, Unie van Waterschappen, Rijksvastgoedbedrijf, Provincie Noord-Holland, Interprovinciaal Overleg, Techniek Nederland, Onderhoud Nederland, NVB-Bouw, Bouwend Nederland, twee individuele bouwbedrijven, AEDS, Netbeheer Nederland, Vewin, VHG (Ondernemers in het Groen), Vereniging van Nederlandse Projectontwikkeling Maatschappijen (NEPROM), Nederlandse Vereniging Duurzame Energie (NVDE).

² Er zijn nog een aantal reacties binnengekomen op een moment waarop deze niet meer tijdig verwerkt konden worden in deze terugkoppeling. Deze reacties zullen worden meegenomen in het overzicht van volgende week.

Personeel

Kern: Meer uitval dan normaal, dit leidt vooralsnog meestal niet tot het stilleggen van werk, maar mogelijk wel tot vertraging. Uitval komt door ziekte, maar deels ook door zorgverlof en preventief verlof.

- In de onderhoudssector wordt aangegeven dat 5-25% van het personeel thuis zit.
- In de installatiebranche is 15-20% ziekteverzuim gemeld.
- Deze uitval bestaat niet alleen uit ziekte, maar ook uit zorgverlof wegens zieke familieleden en preventief verlof. Angst over of er wel veilig gewerkt kan worden, zijn vermoedelijk de reden van hogere ziekteverzuim.
- Er is heldere communicatie nodig over nog wat/wel niet kan achter de voordeur, vanwege ziekteverzuim maar ook om zorgen bij particulier opdrachtgevers weg te nemen. Het veiligheidsprotocol gaat hierbij helpen.
- Er wordt nog door geen van de deelnemers aangegeven dat binnen hun achterban werknemers vanwege het virus naar het buitenland (thuisland werknemer) zijn vertrokken.

Financieel-economisch

Kern: Flink omzetverlies verwacht in o.a. het onderhoud- en bouwsector en moeite met innen facturen vanwege liquiditeitsproblemen bij afnemers. Bij opdrachtgevers problemen met de begroting voor dit jaar vanwege uitval en vertraging projecten.

- Een terugkerend signaal is dat het met het doorgaan van veel buitenactiviteiten en het uitblijven van een totale lockdown nu nog te doen is. Wel wordt op termijn een forse omzetsdaling verwacht door vertraging in de besluitvorming bij opdrachtgevers en door de lange-termijn impact van de maatregelen op de Nederlandse economie.
- In het onderhoud is wel al sprake van ca. 25% omzetverlies; liquiditeitsproblemen hierdoor worden zoveel mogelijk opgevangen door tussentijds factureren, kortere betalingstermijnen en gebruik van allerlei mogelijkheden voor uitstel van betalingen. Wel heeft de sector veel last van liquiditeitsproblemen bij afnemers. Deze sector zou daarom geholpen zijn met een oproep om het liquiditeitsprobleem niet door te schuiven naar deze sector, maar op te lossen via de door de overheid en banken aangekondigde maatregelen.
- Voor woningcorporaties leidt vertraging en productie-uitval tot een lagere productie en afname van de cashflow en tot extra directe en extra indirecte kosten.
- Gemeenten en de waterschappen geven aan dat de vertragingen in de werkzaamheden naar verwachting tot een probleem met de begroting zullen leiden, omdat de uitgaven dit jaar niet gerealiseerd worden.
- Bij het RvB hebben marktpartijen kostenverhogende effecten gemeld omdat prestaties niet tijdig kunnen worden geleverd en juridische verplichtingen niet nagekomen; vanuit RvB worden reguliere betalingen wel doorgezet om omvallen bedrijven te voorkomen en continuïteit dienstverlening niet in gevaar te brengen.

Bouwplaats/Werkplek

Kern: uitval van personeel en de afstand-maatregelen zorgen voor vertraging en soms uitval van werkzaamheden. Vooral binnenshuis is dit een groot probleem. Het veiligheidsprotocol en heldere communicatie hierover kunnen hierbij helpen.

- Achter de voordeur vallen veel werkzaamheden stil omdat er nog veel onzekerheden zijn wanneer er veilig kan worden doorgewerkt. Oplossingen die zijn aangedragen:
  - o Communicatie over protocol veilig werken.
  - o Benoemen van netbeheerders, bouw- en installatiesector e.d. tot 'cruciaal beroep'.
  - o Benoemen van de definitie risicogebied op de RIVM site.
- Netbeheer Nederland geeft aan dat bij klanten thuis vaak alleen nog essentiële werkzaamheden worden verricht. Voor mensen met een betalingsachterstand geldt dat zij momenteel niet worden afgesloten. Zowel Netbeheer Nederland als Vewin geven aan dat

vanwege het vele thuiswerken onderbrekingen in elektriciteit en drinkwatervoorziening zoveel mogelijk worden vermeden.

- Gemeenten en provincie geven aan dat gevreesd wordt voor de effecten van een eventuele lockdown, zowel voor de continuïteit als de veiligheid.
- Het algemeen gedeeld beeld is dat de regels voor bijeenkomsten/samenkomsten niet gelden voor bouwplaatsen. Bouwvakkers kunnen gewoon werken mits ze regels afstand in acht nemen.

Noodmaatregelenpakket

Kern: pakket is positief ontvangen, maar verzoek om aandacht voor snelheid en voor stimulering doorgaande bouwactiviteiten. Zorgen om toekomstige verzekeringspremie en arbeidstekort na crisis.

- Veel partijen uit de bouw- en installatie uiten tevredenheid over de kabinetsreactie, maar de roep om invulling van de Noodfonds regeling is groot.
- AEDES is positief, voor het algemene sentiment, maar vraagt aandacht voor het feit dat dit niet direct een bijdrage levert aan de voortgang van bouwactiviteiten en vooral op uitvallende activiteiten gericht is.
- Het huidige hoge ziekte verzuim roept diverse vragen op:
  - o Hoe voorkomen we dat dit volgend jaar leidt tot verhoging verzekeringspremie? Is daar overleg over met de verzekeraars voor 'schrappen' ziekteverzuim als gevolg van Covid-19?
  - o Is of kan er wettelijke ruimte komen voor grote verruiming van de arbeidstijden voor nu en na de crisis? (NB: niet tegen 'overwerkuren').
- RvB: Roep markt op om schade zoveel mogelijk te beperken en daarbij ook na te denken over creatieve oplossingen voor inzet capaciteit en werkzaamheden die wel doorgang kunnen vinden of naar voren gehaald kunnen worden (nu panden toch leegstaan).

Overige opmerkingen

- In onderhoud wordt voor thuiszitten medewerkers e-learnings en webinars georganiseerd; extra financiële ondersteuning vanuit bedrijfstakgeldten zou hiervoor welkom zijn.
- Corporaties huisvesten kwetsbare groepen voor wie dit allemaal extra ingewikkeld is. De sociale problematiek neemt toe.